

TÜRKÇE DERSİ ÖZYETERLİK ALGISI ÖLÇEĞİ (TDÖAÖ): GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK ÇALIŞMASI

TURKISH LESSON SELF-EFFICACY PERCEPTION SCALE: RELIABILITY AND VALIDITY STUDY

Erhan DURUKAN*, Sedat MADEN**

ÖZET: Bu çalışmada Türkçe dersleri için bir özyeterlik algısı ölçeğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ölçek maddeleri alan yazın taranarak belirlenmiş; daha sonra öğretim üyelerinin, öğretmenlerin ve alan uzmanlarının görüşlerine başvurularak ölçek 48 madde olarak oluşturulmuştur. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için ölçek, ilköğretim 2. kademedeki okuyan 150 öğrenciye uygulanmıştır. Çalışmada güvenilirlik ve geçerlik için gerekli analizler (*Cronbach Alfa*, *Yarı test*, *Faktör analizi* (*Varimax*), *Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu*) yapılmıştır. Madde analizi sonunda ölçekten 8 madde çıkarılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin 5 faktörden oluştuğu, güvenilirlik analizi sonucunda ise *Cronbach Alfa katsayısı* $a = ,89$ bulunmuştur. Bu sonuçlara göre ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir.

Anahtar sözcükler: Türkçe dersleri, özyeterlik algısı, güvenilirlik ve geçerlik çalışması.

ABSTRACT: In this study it is aimed to develop a self-efficacy perception scale for Turkish lessons. Scale items were determined by reviewing the literature, then lecturers, teachers and experts were consulted and the scale was made up of 48 items. The scale was implemented on 150 second grade primary students for reliability and validity studies. Necessary analyses (*Cronbach Alfa*, *Split-Half*, *Factor Analyses* (*Varimax*), *Pearson Moments Multiplication Correlation*) required for reliability and validity in the study were made. At the end of the item analysis, 8 items were removed from the scale. It was found out that the scale consisted of 5 factors at the end of the factor analyses, and *Cronbach Alfa coefficient* was found $,89$ at the end of the reliability analyses. According to these results, it can be said that the scale is valid and reliable.

Key words: Turkish lessons, self-efficacy perception, reliability and validity study.

1. GİRİŞ

Bireylerin hemen her alanda başarıya ulaşmalarında önemli unsurlardan biri ana dilinin gelişimidir. Bu gelişimin sağlanması için ilköğretimden üniversite eğitiminin sonlarına kadar öğrencilere ana dili eğitimi verilse de birtakım sorunların devam ettiği görülmektedir. Öğrencilerin bilişsel özelliklerinin yanı sıra duyuşsal özelliklerinin de öğrenim sürecinde etkili olduğu düşünüldüğünde özyeterlik algılarının tespitinin, sorunların çözümünde faydalı olacağı söylenebilir. Bu nedenle ana dili becerilerinin gelişimi açısından öğrencilerin bu dersteki özyeterliklerinin incelenmesi gerekmektedir. Öğrencilerin derse yönelik yeterlik algılarının belirlenmesi, sorunların öğrencinin bakış açısından tespitini sağlayacak; bu durum da çözüm önerilerinin getirilmesini kolaylaştırıp ana dilinin gelişimine katkıda bulunacaktır.

İlgili literatürde özyeterlik inancı, algısı, duygusu, beklentisi ve yargısı (Aşkar ve Umay 2001; Cantürk-Günhan ve Başer 2007; Denizoglu 2008; Önen ve Öztuna 2005; Senemoğlu 2005; Yılmaz, Gürçay ve Ekici 2007; Yılmaz ve Çokluk-Bökeoğlu 2008) gibi farklı kavramlarla karşılanan terim için bu çalışmada 'özyeterlik algısı' ifadesi benimsenmiştir.

Özyeterlik kavramı, Bandura'nın sosyal bilişsel kuramına dayanmaktadır. Bandura (1997) tarafından özyeterlik; "bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip başarılı olarak yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı" olarak tanımlanmaktadır. Özyeterlik algısı bireylerin kendileri için belirleyecekleri hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için gösterecekleri çabayı, bu süreçte karşılaştıkları güçlüklerle ne kadar süre yüz yüze kalabileceklerini ve başarısızlık durumunda verecekleri tepkileri etkilemektedir (Hazır-Bıkmaz 2006). Bu durum, özyeterlik algılarının farklı alanlarda belirlenmesini gerektirmiştir. Özyeterlik algısı, eğitim araştırmalarına da konu olmuş ve çalışmalar sonunda öğrencilerin akademik başarıları ile özyeterlik algılarının ilişkili olduğuna dair sonuçlara

* Yrd. Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Trabzon. erhandurukan@gmail.com

** Yrd. Doç. Dr., Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Giresun. sedd52@gmail.com

ulaşmıştır (Bandura 1997; Erktin ve Ader 2004; Lent, Brown ve Larkin 1984; Vrugt, Langereis ve Hoogstraten 1997).

Türkiye’de ilköğretim öğrencilerinin farklı derslere yönelik özyeterlik algılarının tespiti için çalışmalar yapılmışsa da Türkçe dersleri için bu alanda bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Bu çalışmanın amacı da Türkçe dersleri için öğrencilerin özyeterlik algılarının belirlenmesine yönelik bir ölçek geliştirmektir.

2. YÖNTEM

2.1. Ölçeğin Oluşturulması:

Türkçe Dersine Yönelik Özyeterlik Algısı Ölçeği’nin maddelerinin oluşturulması sırasında öncelikle ilgili alan yazın taraması yapılmış ve özyeterliğe ilişkin ölçekler incelenmiştir. 60 maddelik Türkçe Dersi Özyeterlik Algısı Ölçeği oluşturulmuştur. Ölçme aracının kapsam geçerliği için Eğitim Fakültelerinin Türkçe Eğitimi bölümlerinden 5 öğretim üyesinin ve ilköğretim okullarının 2. kademesinden 10 Türkçe öğretmenin görüşlerine başvurulmuştur. Görüşler doğrultusunda ölçekte gerekli düzeltmeler yapılmış ve ölçek 48 maddeye indirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde uygulama, ilköğretim ikinci kademe okuyan 6, 7 ve 8. sınıftan 150 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler iki aşamada değerlendirilmiştir. İlk aşamada ulaşılan verilerden hareketle ölçeğin geçerlik durumu, ikinci aşamada ise, ölçeğin güvenilirliği tespit edilmiştir.

2.2. Veri Analizi

Ölçekteki maddeler “1. Hiçbir zaman, 2. Bazen, 3. Kararsızım, 4. Genellikle, 5. Her zaman” biçiminde derecelendirilmiştir. Ayrıca ölçeğin başında, ölçeğin amacı hakkında bilgi verilen bir yönerge yazılmıştır. Ölçekte olumlu ve olumsuz ifadeler yazılırken yanıtlayıcıyı olumlu ya da olumsuz yanıtlamaya yönlendirme olasılığını azaltmak için maddelerin sıralarına dikkat edilmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için faktör analizi kullanılmıştır. Faktör analizinde verileri yorumlamada kolaylık sağlamak için dik döndürme (varimax) tekniği kullanılmıştır. Her bir maddenin kişileri ayırt etme gücünü belirlemek üzere madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek üzere Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, yarı test yöntemi ve test – tekrar test yöntemleri kullanılmıştır.

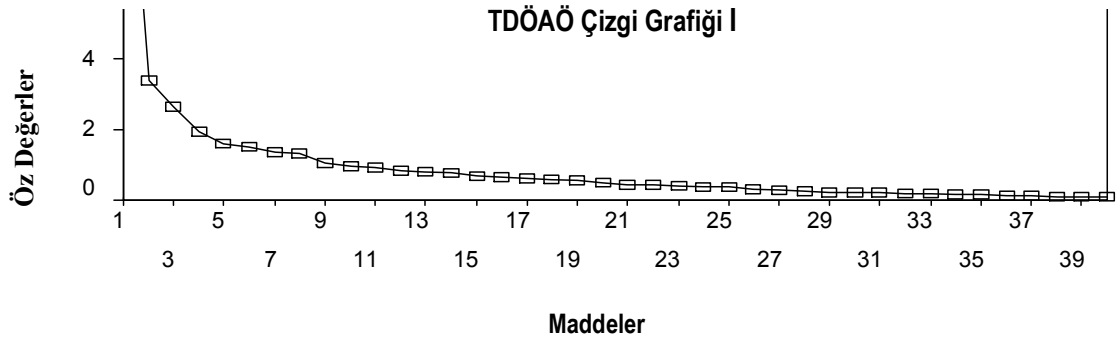
3. BULGULAR

3.1. Geçerlik Analizine Yönelik Bulgular

Faktör analizi, çok değişkenden anlamlı yapılara ulaşmak, ölçekteki maddelerin ölçtüğü yapıları ortaya çıkarmak amacıyla yapılmaktadır (Balcı 2001; Büyüköztürk 2002; Tezbaşaran 1997). Araştırmada ilk olarak, ölçeklerin yapı geçerliği için verilerin faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett küresellik testi ile kontrol edilmiştir. Faktör analizi yapmak için önerilen KMO değerinin 0,60 ve üzerinde olması beklenmektedir. Tavşancıl (2002)’a göre faktör analizinde verilerin normal dağılımla uyumlu olması gerekir. Verilerin normal bir dağılıma sahip olup olmadığı Barlett testinin sonuçları ile belirlenir. Barlett küresellik testinin sonucu ne kadar yüksek ise anlamlı olma olasılığı da o kadar yüksektir. Hazırlanan Türkçe Dersi Özyeterlik Algısı Ölçeği’nin Barlett küresellik testi Chi-Square χ^2 : ,332 ve KMO değerinin ,86 olduğu görülmüştür. (Buna ek olarak TDÖAÖ için, Serbestlik Derecesi df: 780; Anlamlılık sig.: 000 şeklinde olumlu düzeyde olduğu belirlenmiştir.) Bu sonuç, verilerin normal dağılımla uyumlu ve faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Faktör analizi öncesinde ifadeler arasında negatif yönlü ilişkiye sahip veya güvenilirliği düşüren ifadelerin olup olmadığını görmek açısından belirlenen maddelerin güvenilirliğine bakılmıştır. Elde edilen sonuçlardan negatif yönlü ilişki gösteren ve güvenilirliği düşüren ifadelerin bulunmadığı görülmüştür.

Verilerin faktör analizi için uygun çıkması üzerine, Türkçe Dersi Özyeterlik Algısı Ölçeği’nin yapı geçerliğini ve faktör yapısını incelemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi, faktörleştirme tekniği olarak ise temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Analizlerde faktörlerin her değişken üzerindeki ortak faktör varyansı, maddelerin faktör yükleri, varyans oranları ve çizgi grafiği incelenmiş ve maddelerin faktör yükleri en az ,40 olarak seçilmiştir. Yorumlamada kolaylık sağlamak amacıyla varimax dik döndürme tekniği kullanılmıştır. Ölçek maddelerinin belirli açıklayıcılıkla faktörler üzerinde toplanması TDÖAÖ Çizgi Grafiği 1’de görülebilir. Büyüköztürk (2002)’e göre çizgi grafiğinde yüksek ivmeli, hızlı düşüşler

önemli faktör sayısını verir. Yatay çizgiler ise varyansı açıklama katkısının birbirine yakın olduğunu gösterir.

Türkçe Dersi Özyeterlik Algısı Ölçeği için yapılan faktör analizi sonucunda %70,1 değerinde açıklayıcılığa sahip toplam 5 faktör elde edilmiştir. Bu faktörler “*Ders Sürecine Yönelik Ön Yargılara Kapılma; Performans Gösterme ve Yardım Etme; Konuları Anlayamamaktan Korkma ve Endişelenme; Çalışmayı, Araştırmayı Sevme; Kendine Güvenme*” olarak adlandırılmıştır. Döndürülme işlemi sonucunda elde edilen değerlere göre maddelerin ölçekte yer alması için, bir maddenin en az ,30 faktör yüküne sahip olması gerekmektedir. Bununla beraber birden çok faktörde yer alan bir maddenin ise faktörlerden birindeki faktör yükünün diğer faktörlerdeki faktör yükünden en az 0,1 kadar büyük olması gerekmektedir (Büyüköztürk 2002). Bu bilgiler ışığında, ölçek analizleri sırasında 8 madde düşük açıklayıcılığa sahip olduğundan ya da birden çok faktör başlığı altında yer aldığından kapsam dışı bırakılmıştır. Tablo 1 incelendiğinde, faktör ortalamalarının 2,34 – 4,30 arasında olduğu; en yüksek ortalamanın da *Ort.: 3,73 Varyans (%)*: 31,89 şeklinde Faktör1’e (*Ders Sürecine Yönelik Ön Yargılara Kapılma*) ait olduğu görülmektedir. Ölçekte kalmasına karar verilen 40 maddenin ortalamaları, standart sapmaları, faktör yükleri ve ortak varyansları Tablo 1’de verilmiştir:

Tablo 1: TDÖAÖ’nün Faktör Analizi Sonuçları

Mad.	Ort.	Ss	Faktör Yüğü	Ortak Varyans	Mad.	Ort.	Ss	Faktör Yüğü	Ortak Varyans
TD1	4,35	1,08	,716	,602	TD23	3,58	1,45	,624	,718
TD2	4,25	1,13	,491	,538	TD24	3,27	1,58	,853	,834
TD3	4,16	1,34	,817	,767	TD26	3,27	1,66	,811	,789
TD4	4,35	1,09	,641	,565	TD27	4,30	1,07	,674	,582
TD5	4,23	1,27	,853	,802	TD28	3,24	1,65	,767	,742
TD7	3,48	1,58	,746	,692	TD29	3,57	1,53	,624	,735
TD8	2,73	1,65	,654	,572	TD30	3,14	1,69	,756	,713
TD9	3,51	1,57	,573	,630	TD31	2,73	1,62	,705	,733
TD10	3,41	1,63	,652	,571	TD32	2,88	1,51	,746	,718
TD11	2,92	1,67	,714	,705	TD33	3,04	1,55	,602	,717
TD12	2,96	1,52	,728	,710	TD34	2,99	1,62	,711	,701
TD13	3,31	1,53	,681	,672	TD35	2,93	1,62	,749	,746
TD14	3,38	1,73	,784	,747	TD36	3,15	1,55	,687	,638
TD15	4,23	1,10	,687	,618	TD37	3,16	1,63	,752	,761
TD16	3,15	1,64	,742	,758	TD39	3,14	1,59	,553	,647
TD17	4,33	,99	,707	,731	TD41	2,97	1,63	,502	,679
TD18	3,14	1,69	,736	,690	TD43	2,55	1,53	,665	,595
TD20	2,88	1,67	,774	,688	TD44	4,14	1,26	,738	,639
TD21	3,16	1,56	,708	,640	TD45	2,37	1,49	,830	,758
TD22	3,21	1,59	,831	,803	TD47	2,34	1,48	,691	,568

Tablo 1’de TDÖA Ölçeği’nin maddelerinin faktör yüklerinin ,538 ile ,834 arasında değiştiği görülmektedir. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçek, 40 maddeden oluşmuştur. Ölçekte yer alan maddelerin varyans değerleri incelendiğinde istatistiki işlemlerde kabul gören varyans oranı ,40’ın üstünde olan değerlerdir (Kline 1994’ten Akt. Deveci 2002). Yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen varyans oranları ne kadar yüksek olursa ölçeğin faktör yapısının da o kadar güçlü olduğu kabul edilir. Sosyal alanlarda yapılan istatistiki araştırmalarda %40 ile %60 arasında değişen varyans oranlarının yeterli olduğu kabul edilir (Scherer, Wiebe, Luther ve Adams 1988’den Akt. Tavşancıl ve Keser 2002).

Tablo 1’de de görüldüğü üzere değerlendirmeye alınan ölçek maddelerinin ortak varyansları ,56 ile ,80 değerleri arasında değişmektedir. Faktör analizine göre oluşan boyutların adı, maddeleri, madde numaraları, KMO değerleri, güvenilirlik katsayıları, ortalamaları, karşıladıkları faktör varyansları ve madde toplam korelasyonları aşağıda verilmiştir.

Faktör 1: Ders Sürecine Yönelik Ön Yargılara Kapılma

Açımlayıcı Faktör Analizi: Yapılan analiz sonuçları, ölçekte yer alan 15 maddenin tek faktör altında toplandığını ve ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 31,89’unu açıkladığını göstermiştir. Analizde faktör 1’de toplanan maddelerinin KMO değeri ,90 ve Barlett küresellik testi (χ^2 ;1451,99) manidar ($p<,05$) bulunmuştur. Bu 15 maddenin yük değerleri 0,502-0,853 arasındadır.

Tablo 2: Faktör 1’in Maddelerinin Faktör Yükleri

Faktör 1 Ders Sürecine Yönelik Ön Yargılara Kapılma		Faktör Yüğü	r
TD15	Türkçe dersinde derse katılmada sıra bana gelince heyecanlanıyorum.	,742	0,771
TD17	Türkçe dersinde dersin dışında başka şeylerle ilgilenirim.	,736	0,716
TD18	Hazırlıksız konuşma esnasında paniğe kapılıyorum.	,774	0,786
TD20	Arkadaşlarımın benden daha iyi-başarılı olduklarını düşünüyorum.	,831	0,766
TD21	Eğer seçim hakkım olsaydı, Türkçe dersini almak istemezdim.	,624	0,679
TD22	Türkçe dersinde sorulan sorulara gönüllü olarak cevap vermiyorum.	,853	0,826
TD23	Öğretmenimin hatalarımı düzeltmesi beni endişelendiriyor.	,811	0,798
TD25	Türkçe dersinde derse katıldığımda kendime güvenmiyorum.	,767	0,790
TD26	Zor olan Türkçe konularını anlayabileceğimden çok emin değilim.	,624	0,707
TD27	Türkçe dersinde sınıfa ayak uyduramıyorum.	,756	0,752
TD29	Öğretmenimin söylediklerini ve anlattıklarını anlamadığımda heyecanlanıyorum.	,746	0,714
TD30	Ne kadar çabalarsam çabalayayım, Türkçe dersi konularını öğrenemiyorum.	,602	0,661
TD31	Derse hazırlıklı gelsem de heyecanımı yenemiyorum.	,711	0,754
TD32	Türkçe dersi ile ilgili etkinlikler çok zor olduğunda, bunları yapmaktan vazgeçerim veya sadece kolay kısımlarını yaparım.	,749	0,751
TD36	Türkçe dersinden yüksek not alacağıma inanıyorum.	,502	0,599
KMO: ,90		α: ,94	Ort. 3,73
			Faktör Varyans(%): 31,89

“Ders Sürecine Yönelik Ön Yargılara Kapılma” TDÖAÖ alt ölçeği için hesaplanan alfa iç tutarlılık katsayısı ,94’tür.

Faktör 2: Performans Gösterme ve Yardım Etme

Açımlayıcı Faktör Analizi: Yapılan analiz sonuçları, ölçekte yer alan 3 maddenin tek faktör altında toplandığını ve ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 5,43’ünü açıkladığını göstermiştir. Analizde faktör 2’de toplanan maddelerinin KMO değeri ,65 ve Barlett küresellik testi (χ^2 ;64,89) manidar ($p<,05$) bulunmuştur. Bu 3 maddenin yük değerleri 0,573-0,681 arasındadır.

Tablo 3: Faktör 2'nin Maddelerinin Faktör Yükleri

Faktör 2 Performans Gösterme ve Yardım Etme			Faktör Yüğü	r
TD7	Türkçe dersinde proje, performans ödevlerini yaparken kendimden emin oluyorum.		,654	0,610
TD8	Türkçe dersinde proje ve ödevlerimi tek başıma yapamam.		,573	0,520
TD12	Türkçe dersinde, konularını anlamakta güçlük çeken arkadaşlarıma yardım edebilirim.		,681	0,700
KMO: ,65	α: ,67	Ort. 3,18	Faktör Varyans(%): 5,43	

“Performans Gösterme ve Yardım Etme” TDÖAÖ alt ölçeği için hesaplanan alfa iç tutarlılık katsayısı ,67’dir.

Faktör 3: Konuları Anlayamamaktan Korkma ve Endişelenme

Açımlayıcı Faktör Analizi: Yapılan analiz sonuçları, ölçekte yer alan 8 maddenin tek faktör altında toplandığını ve ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 9,85’ini açıkladığını göstermiştir. Analizde faktör 3’de toplanan maddelerinin KMO değeri ,69 ve Barlett küresellik testi (χ^2 ;407,03) manidar ($p<,05$) bulunmuştur. Bu 8 maddenin yük değerleri 0,491-0,853 arasındadır.

Tablo 4: Faktör 3’ün Maddelerinin Faktör Yükleri

Faktör 3 Konuları Anlayamamaktan Korkma ve Endişelenme			Faktör Yüğü	r
TD1	Türkçe dersinde uzun cümleler ve paragrafların biçim ve anlam özellikleri beni endişelendirir.		,716	0,505
TD2	Türkçe dersinde konuşurken kendimden emin olamıyorum.		,491	0,436
TD3	Türkçe dersinde sözcük, cümle ve paragraf düzeyindeki soruları çözerken zorlanırım.		,817	0,701
TD4	Türkçe dersinde anlatılanları dinlerken tam olarak anlatılanları anlayamıyorum.		,641	0,523
TD5	Türkçe dersi sınavları beni endişelendirir.		,853	0,781
TD9	Türkçe dersinde kendimi yazılı ve sözlü olarak tam olarak ifade ettiğime inanmıyorum.		,652	0,538
TD10	Ne kadar çaba harcasam da Türkçe dersinin konularını öğrenemem.		,714	0,756
TD11	Türkçe dersinde hata yapmaktan korkuyorum.		,728	0,768
KMO : ,69	α: ,72	Ort. 3,52	Faktör Varyans(%): 9,85	

“Konuları Anlayamamaktan Korkma ve Endişelenme” TDÖAÖ alt ölçeği için hesaplanan alfa iç tutarlılık katsayısı ,72’dir.

Faktör 4: Çalışmayı, Araştırmayı Sevme

Açımlayıcı Faktör Analizi: Yapılan analizi sonuçları, ölçekte yer alan 6 maddenin tek faktör altında toplandığını ve ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 12,28’ini açıkladığını göstermiştir. Analizde faktör 4’te toplanan maddelerinin KMO değeri ,70 ve Barlett küresellik testi (χ^2 ;154,79) manidar ($p<,05$) bulunmuştur. Bu 6 maddenin yük değerleri 0,674-0,752 arasındadır.

Tablo 5: Faktör 4'ün Maddelerinin Faktör Yükleri

Faktör 4 Çalışmayı, Araştırmayı Sevme		Faktör Yüğü	r
TD6	Türkçe dersinde araştırma ödevi almak ve proje üretmek isterim.	,746	0,542
TD14	Türkçe dersinde öğretmeninin sorduğu soruları cevaplayamamaktan korkarım.	,687	0,543
TD24	Türkçe dersinde konular ister zor ister kolay olsun, bu konuları anlayabileceğimden eminim.	,674	0,479
TD28	Türkçe dersinin sınavlarında başarılı olacağımdan eminim.	,705	0,716
TD33	Türkçe derslerinde kullanılan farklı yöntem ve teknikler ilgimi çekiyor.	,687	0,698
TD34	Türkçe derslerinde verilen görevleri tamamlayabilirim.	,752	0,735
KMO: ,70 α: ,66 Ort. 3,40 Faktör Varyans(%): 12,28			

“Çalışmayı, Araştırmayı Sevme” TDÖAÖ alt ölçeği için hesaplanan alfa iç tutarlılık katsayısı ,66'dır.

Faktör 5: Kendine Güvenme

Açımlayıcı Faktör Analizi: Yapılan analizi sonuçları, ölçekte yer alan 7 maddenin tek faktör altında toplandığını ve ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 10.56'sını açıkladığını göstermiştir. Analizde faktör 5'te toplanan maddelerinin KMO değeri ,71 ve Barlett küresellik testi (χ^2 ;248,07) manidar ($p<.05$) bulunmuştur. Bu 7 maddenin yük değerleri 0,553-0,830 arasındadır.

Tablo 6: Faktör 5'in Maddelerinin Faktör Yükleri

Faktör 5 Kendine Güvenme		Faktör Yüğü	r
TD13	Türkçe dersindeki kavramları rahatlıkla anlayabilirim	,784	0,741
TD16	Türkçe dersinin çalışmalarında sonuca ulaşamamaktan her zaman korkarım.	,707	0,496
TD19	Türkçe dersinde başarılı olmak için gerekli becerilere sahibim.	,708	0,784
TD35	Türkçe dersindeki ödevleri ve sınavları mükemmel yapabileceğim konusunda kendime güveniyorum.	,553	0,665
TD37	Türkçe dersinde anlatılan temel kavramları anlayabileceğim konusunda kendime güveniyorum.	,665	0,451
TD39	Türkçe dersinde öğretmenin anlatacağı en zor konuyu bile anlayacağıma inanıyorum.	,830	0,629
TD40	Türkçe dersinde öğretilen tüm becerileri ustalıkla kullanabileceğimden eminim.	,691	0,498
KMO: ,71 α: ,69 Ort. 3,10 Faktör Varyans(%): 10,56			

“Kendine Güvenme” TDÖAÖ alt ölçeği için hesaplanan alfa iç tutarlılık katsayısı ,68'dir.

Yapılan tüm inceleme ve analizlerden sonra, TDÖAÖ maddelerinin toplandığı faktörlerin [1(%: 69,38), 2(%: 59,44), 3(%: 66,19), 4(%: 63,15), 5(%: 55,53)] faktör varyansları incelendiğinde belirtilen oranda açıklayıcılığa sahip oldukları analiz sonucunda görülmektedir.

3.2. Güvenirlilik Analizine Yönelik Bulgular

İkinci aşamada Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, yarı test yöntemi ve test – tekrar test korelasyon analizleri ile güvenilirlik araştırılmıştır.

Türkçe Dersi Özyeterlik Algısı Ölçeği'nin Alfa iç tutarlık katsayısı $\alpha = ,89$ olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda Guttman, Yarı test, Eşit ve Eşit olmayan uzunluk Spearman-Brown katsayıları da ölçeğin güvenilirlik değerlerinin iyi olduğunu göstermiştir (*Guttman yarı test = 0,83; Eşit uzunluk Spearman-*

$Brown = 0,83$; $Eşit olmayan uzunluk Spearman-Brown = 0,83$). Maddelerin ayırt ediciliğini belirlemek için yapılan faktör analizi sonrasında oluşan ölçekler ve alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları da (Faktör yükü tablolarında görüldüğü gibi) ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.3. İlk ve Son Uygulamalar (Test – tekrar test) Arasındaki Tutarlılık:

TDÖAÖ'nün güvenilirlik çalışması kapsamında, faktör analizi sonrasında düşük açıklayıcılığa sahip maddeler ölçekten çıkarılarak 4 hafta sonra yapılan tekrar uygulama sonuçları ile ilk uygulama sonuçları arasındaki Pearson korelasyon değerleri hesaplanmış ve ön-son uygulamalardaki toplam değerlerin arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Ön-son uygulamalardaki verilerin analizinde her bir faktörde yer alan maddelere ait değerler dikkate alınmıştır. Bu anlamlılık, ölçeklerin ilk ve tekrar uygulamaları arasındaki tutarlılık düzeyini göstermektedir.

Tablo 7: Ön-Son Test Uygulamalarının Pearson Korelasyon Değerleri

TDÖAÖ		F1(son)	F2(son)	F3(son)	F4(son)	F5(son)
F1(ön)	Korelasyon Değ.	,421(*)				
	Anlamlılık	,00				
F2(ön)	Korelasyon Değ.		,671(*)			
	Anlamlılık		,00			
F3(ön)	Korelasyon Değ.			,811(*)		
	Anlamlılık			,00		
F4(ön)	Korelasyon Değ.				,554(*)	
	Anlamlılık				,00	
F5(ön)	Korelasyon Değ.					,724(*)
	Anlamlılık					,00

* $p < 0.01$

TDÖ Ölçeği maddeleri üzerinde yapılmış faktör analizi sonrasında oluşmuş ölçeğin alt boyutları arasında yapılan test – tekrar test korelasyon ölçümünde ölçeğin alt boyutlarının ön-son uygulamalarından elde edilen $F1(r: ,421)$; $F2(r: ,671)$, $F3(r: ,811)$, $F4(r: ,554)$, $F5(r: ,724)$ şeklindeki Pearson korelasyon değerleri ve pozitif anlamlı farkın bulunması ölçeğin tutarlılığının olduğunu göstermektedir. Elde edilen veriler, Türkçe Dersi Özyeterlik Algısı Ölçeği'nin iki uygulama arasındaki tutarlılık-değişmezlik yönünden de güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır. Ölçeğin bütününe yönelik tekrar–test korelasyon ölçümünde elde edilen ($r: ,948$) Pearson korelasyon katsayısından hareketle ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Öğrencilerin akademik başarısı üzerinde önemli etkenlerden biri olarak görülen özyeterlik algısının matematik ve geometri gibi derslerde etkisi çeşitli araştırmalarda ele alınmıştır (Cantürk-Başer ve Günhan 2007; Erkin ve Ader 2004; Aşkar ve Umay 2001). Kendi içinde bir amaç ders, diğer dersler içinse bir araç ders olma niteliği gösteren Türkçe derslerine yönelik bir özyeterlik ölçeğinin geliştirilmemesi alan açısından bir eksiklik. Bu nedenle bu çalışmada ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin Türkçe derslerine yönelik özyeterlik algılarının belirlenmesine yönelik bir ölçek geliştirilmeye çalışılmıştır.

Yapılan analizler sonunda; geliştirilen 40 maddelik ölçeğin 5 faktörden (*Ders Sürecine Yönelik Ön Yargılara Kapılma; Performans Gösterme ve Yardım Etme; Konuları Anlayamamaktan Korkma ve Endişelenme; Çalışmayı, Araştırmayı Sevme; Kendine Güvenme*) oluştuğu, her bir faktörün kendi içinde yüksek tutarlılık gösterdiği ($a = ,66$ ile $,94$ arasında), ölçeğin güvenilirliğinin Cronbach Alfa katsayısı = $,89$ olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu nedenle ilköğretim öğrencilerinin Türkçe derslerine yönelik özyeterlik algılarının belirlenmesine yönelik hazırlanan bu ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olma özelliği taşıdığı, öğretmenler tarafından kolaylıkla kullanılabileceği söylenebilir.

Türkçe derslerinde başarı sürekliliğinin sağlanabilmesi yönünden buna benzer çalışmaların ilköğretim 1. kademe Türkçe dersi ile ortaöğretim Dil ve Anlatım dersi için de hazırlanması, hazırlanan ölçeklerin müfredatlara eklenerek öğretmenlerin dönem başı ve dönem sonunda uygulamalarının sağlanması, Türkçe öğretimine yönelik hazırlanacak ölçeklerde daha ileri düzeyde araştırmaların (doğrulayıcı faktör analizi vb.) da yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Aşkar, P. ve Umay, A. (2001). İlköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin bilgisayarla ilgili öz-yeterlik algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-8.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: the exercise of control*. New York: W. H. Freeman and Company.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Cantürk-Günhan, B. ve Başer, N. (2007). Geometriye yönelik öz-yeterlik ölçeğinin geliştirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 68-76.
- Denizoğlu, P. (2008). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen bilgisi öğretimi öz-yeterlik inanç düzeyleri, öğrenme stilleri ve fen bilgisi öğretimine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı, Adana.
- Deveci, H. (2002). *Sosyal bilgiler dersinde probleme dayalı öğrenmenin öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına, akademik başarılarına ve hatırlama düzeylerine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Erkin, E. ve Ader, E. (2004). Sınavda öğrencilerin başarısını neler etkiliyor? *Cumhuriyet Bilim Teknik*, 894, 21.
- Hazır-Bıkmaz, F. (2006). Fen öğretiminde öz-yeterlik inançları ve etkili fen dersine ilişkin görüşler. *Eğitim Araştırmaları*, 6 (25), 34-44.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. London: Routledge.
- Lent, R. W., Brown, S. D ve Larkin, K. C. (1984). Relation of self-efficacy expectations to academic achievement and persistence. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 356-362.
- Önen, F. ve Öztuna, A. (2005). *Fen bilgisi ve matematik öğretmenlerinin özyeterlik duygusunun belirlenmesi*. İstek Vakfı Okulları I. Fen ve Matematik Öğretmenleri Sempozyumunda sunulan bildiri, İstanbul.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tavşancıl, E. ve Keser, H. (2002). İnternet kullanımına yönelik likert tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 1(1), 45-60.
- Tezbaşaran, A. (1997). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Vrugt, A. J., Langereis, M. P., ve Hoogstraten, J. (1997). Academic self-efficacy and malleability of relevant capabilities as predictors of exam performance. *The Journal of Experimental Education*, 66, 61-72.
- Yılmaz, K. ve Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2008). İlköğretim okulu öğretmenlerinin yeterlik inançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 143-167.
- Yılmaz, M., Gürçay, D. ve Ekici, G. (2007). Akademik özyeterlik ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 253-259.

Extended Abstract

Teaching mother tongue is one of the significant factors influencing firstly language development, and secondly success in other areas. Therefore, to determine the problems of teaching mother tongue and to find solutions for these problems gain importance. When considered that besides students' cognitive characteristics, their affective characteristics are also influential in learning process, it can be claimed that specification of self-efficacy perceptions is useful in settling the problems. Thus, self-efficacy of students in this lesson should be analysed in terms of development of their mother tongue skills. In the literature it is clear that there is no self-efficacy study for Turkish lessons.

In the related literature the term has various correspondences like self-efficacy belief, perception, feeling, expectation and judgement. In this study the term 'self-efficacy perception' was adopted. Self-efficacy term is based on socio-cognitive theory of Bandura. Self-efficacy was defined by Bandura (1997) as 'self-judgement of an individual in his/her capacity to organize necessary activities for showing a performance and to perform them successfully'. Self-efficacy perception has been a subject in education studies, too and from the studies it was concluded that there is a relationship between students' academic success and their self-efficacy perceptions (Erkin and Ader 2004; Bandura 1997, Vrugt, Langeries and Hoogstraten 1997; Lent, Brown and Larkin 1984). The aim of this study is to develop a scale that determines self-efficacy perceptions of students for Turkish lessons and to analyse validity and reliability analyses of this scale.

In making the items of Turkish Lesson Self-Efficacy Perception Scale, at first the related literature was reviewed and the scales about self-efficacy were examined. Turkish Lesson Self-Efficacy Perception Scale with 60 item was developed. After the opinions of experts and teachers of the second grade in primary schools were taken, the scale was decreased to 48 items to make validity and reliability analyses. The scale was respectively implemented on the groups of 150 students. The items in the scale were graded as '1.Never, 2. Sometimes, 3. Indecisive, 4. Usually, 5. Always'. Factor analyses were applied to examine the structure validity of the scale. In factor analysis varimax technique was used to facilitate the interpretation of the data. Item sum correlations were calculated to determine the power of the items to distinguish people. Cronbach Alpha internal consistency coefficient, Split-half method and retest correlation were applied to find out the reliability of the scale. Barlett test Chi-Square χ^2 of Turkish Lesson Self-Efficacy Perception Scale was found ,332 and its KMO value ,86. (Besides, Degree of freedom df: 780, Meaningfulness sig: 000 at positive level). This result shows that the data comply with normal distribution and are suitable for factor analysis. Upon it was found out that the data are suitable for factor analysis, to examine structure validity and factor structure of Turkish Lesson Self-Efficacy Perception Scale exploratory factor analysis, and as a determining of factor load technique principal components analysis were used. In the analyses, common factor variance of factors on every variable, factor loads of the items, variance rates and line chart were looked through and factor loads of the items were selected as ,40 at least. At the end of the factor analyses conducted for Turkish Lesson Self-Efficacy Perception Scale total 5 factors that are 70,1% explanatory were expressed.

The factor load of a matter existing in more than one factors has to be at least 0,1 ratio greater than the factor load it has on other factors (Büyüköztürk 2002). These factors were named 'Hugging a prejudice in lesson process, Performing and helping, Worrying about and being afraid of not understanding the subjects, Liking study and research, Self-confidence'. According to the values obtained from reversing proceeding, an item should have at least ,30 load to be in the scale. In the light of this information, 8 items were deducted from the scale because they were low explanatory or placed under more than one factor title. It was found out that factor loads of the rest 40 items vary between ,538 and ,834. Common variances of the scale items examined vary between ,56 and ,80. It was determined that each factor showed a high consistency in itself (α = between .66 and .94). To specify validity of the scale Cronbach Alpha internal consistency coefficient, Split-half method and retest correlation analyses were made. Alpha internal consistency for Turkish Lesson Self-Efficacy Scale was found α = ,89. At the same time, Guttman, Split Half, Equal and Unequal-length Spearman-Brown coefficients, the values at the end of the Split-half method proved that reliability values of the scale were good (*Guttman Split-half* = 0,83; *Equal-length Spearman-Brown* = 0,83; *Unequal-length Spearman-Brown* = 0,83)

In the scope of reliability study for Lesson Self-Efficacy Scale, the low explanatory items were deducted from the scale after factor analyses and correlation values between the retest results made after 4 weeks and the first test results were calculated. At the retest correlation measurement made between sub-dimensions of the scale created after the factor analyses, the fact that Pearson correlation values as $F1(r: ,421)$; $F2(r: ,671)$, $F3(r: ,811)$, $F4(r: ,554)$, $F5(r: ,724)$ in pre-last implementations of sub-dimensions of the scale and positive meaningful difference were found out shows the consistency of the scale. These data prove that the scale is also reliable in terms of consistency-invariance.

As a result, it can be said that the scale consists of 5 factors, its reliability ($\alpha = ,89$) and validity are high, thus, can be used by teachers and experts. It is suggested that similar studies should be also made for the first grade Turkish lesson in primary schools and for Language and Narration lesson in secondary education, the prepared scales should be included in the curriculum and implemented by teachers at the beginning and at the end of the semesters.